

Wnioski

Konferencji Naukowej Polskiego Towarzystwa Leśnego w sprawie zagospodarowania lasów sudeckich

Polanica i Szklarska Poręba, 18—21. IX. 1957 r.

Предложения научной конференции Польского Лесного Общества по вопросам ведения лесного хозяйства в Судетах, состоявшейся с 18 по 21 сентября 1957 г. в Полянице и Шклярской Порембе

Conclusions Drawn at the Scientific Conference of the Polish Forest Association Dedicated to Sudeten Forest Management, Held at Polanica Zdrój and Szklarska Poręba, September 18—21, 1957

Lasy w Sudetach i na pogórzu słusznie są uważane za jeden z cenniejszych masywów leśnych środkowej Europy; szczególną jednak wartość mają dla naszego gospodarstwa krajowego i dlatego powstaje konieczność właściwego zagospodarowania tych terenów, w pełni odpowiadającego zasadom biologii i ekonomii. Wraz z pogórzem obejmują one około 200 000 ha powierzchni leśnej, lecz przy odpowiednim zagospodarowaniu mogą dawać 2 do 3 razy większą produkcję drewna niż lasy niżowe o tej samej powierzchni.

Teren lasów sudeckich zasila wodą przeważającą część dopływów rzeki Odry i zaopatruje w wodę konsumpcyjną wiele okolicznych osad i miast. Energia wodna tego rejonu poruszała przed wojną liczne siłownie różnej wielkości i typu, dając siłę i światło wielu miejscowościom i różnym przemysłom.

Lasy sudeckie stanowią pod względem krajobrazowym teren ochrony, tworząc zdrowotną i estetyczną oprawę licznych uzdrowisk i miejscowości turystycznych oraz przedstawiają niejednokrotnie jedyną możliwość gospodarczego wykorzystania zajmowanych przez nie terenów. Poza produkcją drewna mają one do spełnienia nie mniej ważne dla tych terenów zadania ochronne i krajobrazowe, których spełnienie również musi być zabezpieczone przez odpowiednie ich zagospodarowanie.

Na długości kilkuset kilometrów lasy sudeckie łączą się z lasami czechosłowackimi; wynika stąd wzajemny obowiązek postawienia gospodarstwa leśnego tych terenów na poziomie odpowiadającym wymaganiom współczesnej wiedzy leśnej.

Wymienione wartości i znaczenie lasów sudeckich zdecydowało o tym, że Polskie Towarzystwo Leśne uznało za konieczne zorganizowanie konferencji naukowej na temat właściwego zagospodarowania tych lasów i przywrócenia im odpowiedniego znaczenia w gospodarstwie narodowym.

Uczestnicy konferencji uchwalili następujące wnioski.

1. Zagospodarowanie lasów sudeckich powinno być oparte na podstawach przyrodniczych, uwzględniających warunki glebowe (geologiczne) i klimatyczno-florystyczne.

2. Duże znaczenie terenów sudeckich dla krajowej gospodarki wodnej wymaga zastosowania nowoczesnych zasad gospodarowania zasobami wodnymi tych terenów. Nowoczesne zasady gospodarki wodnej polegają na równoczesnym uzgadnianiu potrzeb techniki melioracyjno-wodnej i przeciwerozrywających zabiegów biologicznych z potrzebami zaopatrzenia gleby leśnej w dostateczną ilość wody niezbędnej do produkcji drewna.

3. W związku z powyższym należy stopniowo unormować w planie zagospodarowania przestrzennego szkodliwe drenowanie obszarów górskich przez sieci wodociągowe zastępując je budową zbiorników wodnych poniżej zasięgu regła dolnego. Drenowanie obszarów leśnych powoduje bowiem wysuszenie gleby i zmniejszenie przyrostu drewna przy jednoczesnym niedostatecznym zaopatrywaniu w wodę osiedli i miast pogórza.

4. Woda opadowa w terenie górskim powinna równomiernie nawadniać gleby leśne i zasilać potoki górskie. Woda z rowów przydrożnych i z terenów podmokłych powinna być rozprowadzona po zboczach, aby zasilała glebę leśną i zaopatrywała źródła potoków górskich drogą podziemną. Silne opady powinny być gromadzone w zbiornikach, z których woda może zasilać potoki w czasie suszy.

5. Zabudowa potoków górskich jest jednym z najważniejszych problemów gospodarki wodnej w Sudetach. Budowle regulacyjne i ochronne na zabudowanych potokach górskich na terenie lasów państwowych w Sudetach, nie konserwowane od wielu lat, niszczą z roku na rok. Powyższe dotyczy nie tylko terenów państwowego gospodarstwa leśnego. Wobec powyższego natychmiastowe przystąpienie przedsiębiorstw lasów państwowych do konserwacji i renowacji tych budowli jest rzeczą konieczną i niecierpiącą zwłoki.

Przeciągającą się od r. 1950 sprawę rozdziału kompetencji w zakresie zabudowy potoków górskich między zainteresowane ministerstwa: Żeglugi i Gospodarki Wodnej, Rolnictwa oraz Leśnictwa i Przemysłu Drzewnego — należy w jak najkrótszym czasie doprowadzić do końca. Nie czekając na ostateczne uregulowanie sprawy rozdziału kompetencji, przedsiębiorstwa lasów państwowych powinny już w 1958 r. przystąpić do zabudowy potoków górskich na terenie lasów państwowych, korzystając z uprawnień ustawy z 20 grudnia 1949 r. o państwowym gospodarstwie leśnym (Dz. U. R. P. nr 63, poz. 494). Uczestnicy konferencji wyrażają pogląd, że zabudowa potoków górskich powinna przejść do resortu leśnictwa; szczególnie dotyczyć to powinno zabudowy potoków górskich powyżej granicy polno-leśnej.

6. Właściwe zagospodarowanie lasów sudeckich powinno opierać się na następujących zasadach techniczno-leśnych:

a) Jednogatunkowe sztuczne drzewostany świerkowe regła dolnego i pogórza powinny być stopniowo zamieniane na drzewostany wielogatunkowe (bukowo-jodłowo-świerkowe) o składzie gatunkowym dostosowanym do miejscowych warunków siedliskowych.

b) Zaleca się stosowanie rębni osłonowych (smugowo-przerębowej,

grupowo-przerębowej i jednostkowo przerębowej) i odnowienia samosiewnego w uodpornionych drzewostanach rodzimego pochodzenia. W innych drzewostanach należy wprowadzać pod okapem pożądane gatunki drzew rodzimego pochodzenia w grupach i kępach, stosując odpowiednią rębnię.

c) Rozmiar użytkowania powinien być dostosowany do zdolności produkcyjnej lasu i jego zadań ochronnych, a pozyskiwanie sortymentów powinno zależeć wyłącznie od jakości drzewostanów lub pojedynczych drzew przeznaczonych do wyřębu.

d) Nawroty cięć należy uzależnić od stanu odnowień, szczególnie samosiewnych, a nie od wysokości rozmiaru użytkowania. Wyznaczanie drzew do ścinki powinni wykonywać doświadczeni leśnicy.

e) Drzewostany świerkowe w reglu górnym bez względu na pochodzenie powinny być traktowane jako lasy ochronne i użytkowane tylko pod kątem widzenia potrzeb hodowlanych i sanitarnych.

f) Do odnowienia i przemiany składu gatunkowego drzewostanu należy używać nasion z drzew rodzimych oraz tak pielęgnować sadzonki, aby mieć silny i zdrowy materiał sadzonkowy. Szkółki powinny być nawożone, ewentualnie nawadniane i mechanicznie pielęgnowane; sadzonki dla regła górnego powinny być parokrotnie szkółkowane lub wyhodowane w warunkach rzadkiego siewu.

g) Pielęgnowanie odnowień, młodników i drzewostanów powinno być prowadzone w kierunku zwiększania odporności lasu na działanie wiatru. Zalecane jest stosowanie w drzewostanach świerkowych słabych trzebieży górnych, już od II klasy wieku począwszy, oraz stopniowe nasilanie trzebieży w dalszych zabiegach pielęgnacyjnych.

h) konieczna jest stała troska o utrzymanie dobrego stanu sanitarnego lasu oraz o ochronę odnowień i drzewostanów przed działaniem szkodliwej flory i fauny. W szczególności ilość zwierzyny płowej powinna być dostosowana do możliwości odnowienia drzewostanów wielogatunkowych. Należy stosować odpowiednie zabiegi (dokarmianie zwierzyny, ogradzanie odnowień, zabezpieczanie sadzonek itp.), aby szkody czynione przez zwierzynę w odnowieniach i młodnikach były jak najmniejsze.

i) Ze względu na ogromne zadania techniczno-leśne, jakie ma wykonać administracja leśna omawianych terenów konieczne jest ustalenie hierarchii czynności organizacyjno-gospodarczych; na pierwszym miejscu należy postawić opracowanie zagospodarowania przestrzennego terenów sudeckich z uwzględnieniem potrzeb gospodarstwa leśnego; na drugim — inwentaryzację lasów i przygotowanie projektu zagospodarowania lasów; na trzecim — wykonanie cięć porządkujących i pielęgnacyjnych; na czwartym — niezwłoczne wykorzystanie odnowienia lasu na powierzchniach cięć bieżących, natomiast na powierzchniach cięć z lat ubiegłych odnowienie należy wprowadzać stopniowo, lecz odpowiednio i skutecznie; na piątym — zalesienie terenów po wiatrolomach.

j) Wielkie zadania zalesieniowe, wynikające z klęsk żywiołowych, muszą być przeprowadzane w sposób przystosowany do trudnych warunków górskich, co wymaga zmiany i dostosowania do tych warunków zasad techniczno-hodowlanych, obowiązujących w państwowym gospodarstwie leśnym.

h) Sieć dróg wywozowych powinna być rozbudowana i uzupełniona liniami zrywkowymi, a nadleśnictwa należy wyposażyć w niezbędny i odpowiedni sprzęt mechaniczny do ścinki, zrywki i wywozu drewna.

7. Zrealizowanie właściwego zagospodarowania lasów sudeckich wymaga przedsięwzięcia niżej wyszczególnionych środków organizacyjno-leśnych:

a) Uczestnicy konferencji, nie wnikając w kwalifikacje zawodowe obecnego personelu leśnego w lasach sudeckich, wysuwają zasadę obsadzania stanowisk terenowych i kierowniczych leśnikami z odpowiednim dla lasów górskich przygotowaniem zawodowym, teoretycznym i praktycznym.

b) Ze względu na to, że prawidłowe wykonanie prac leśnych zależy w znacznym stopniu od robotników leśnych, powinni być oni odpowiednio wynagradzani, co jest warunkiem dobrego wykonania prac leśnych. Praca robotników leśnych, szczególnie w górach, jest cięższa niż robotników fabrycznych, gdyż wykonywana jest w zmiennych warunkach atmosferycznych, często szkodliwych dla zdrowia, wymaga dużego doświadczenia praktycznego, często znacznego wysiłku fizycznego, nie tylko przy samej pracy, ale i przy dojściu do miejsca pracy, jest równie niebezpieczna jak praca w fabryce, powoduje znaczne zużycie odzieży i obuwia. Z wymienionych powodów robotnicy leśni powinni zarabiać przynajmniej tyle, ile zarabiają odpowiadający im kwalifikacjami robotnicy fabryczni.

c) Stawki płac robotniczych powinny być zróżnicowane w taki sposób, aby wszystkie prace terenowe jednakowo opłacały się ich wykonawcom. Poza tym, wysokość stawek płac w lasach górskich powinna być uzależniona od odległości i różnicy wzniesień terenu pracy i od miejsca zakwaterowania.

d) Pożądane jest zaludnienie i zagospodarowanie licznych enklaw i półenklaw w lasach sudeckich nie tylko ze względów organizacyjno-leśnych, ale i ogólnopaństwowych, gdyż przyczyni się to do wzmocnienia potencjału gospodarczego tych terenów i do możliwości zwiększenia kadr stałych i czasowych robotników leśnych. Dla utrzymania stałych robotników leśnych należy budować osady robotnicze i przydzielać niewielkie działki rolne i łąkowe.

e) Personel leśny w lasach górskich powinien mieć zabezpieczone odpowiednie warunki bytowe ze względu na ciężkie warunki pracy, znaczne koszty związane z kształceniem dzieci w mieście, trudności w zaopatrywaniu się w produkty pierwszej potrzeby.

f) Kształcenie teoretyczne leśników dla lasów górskich na stopniu szkoły wyższej i średniej powinno odbywać się na przykładach gospodarstwa w lasach górskich. Z powyższego powodu uczestnicy konferencji wypowiadają się za utworzeniem wydziału leśnego w Krakowie przy Politechnice lub Wyższej Szkole Rolniczej i stworzeniem przynajmniej jednego technikum leśnego dla kształcenia kandydatów na leśniczych dla lasów górskich. Do czasu wypuszczenia pierwszych absolwentów Wydziału Leśnego w Krakowie należy przeszkolić na specjalnym kursie potrzebne kadry inżynieryjno-techniczne w zakresie zabudowy potoków górskich oraz budowy dróg leśnych w górach. Pomocy w zorganizowaniu tych kursów powinien udzielić resortowi Zarząd Główny Polskiego Towarzystwa Leśnego.

g) Właściwe zagospodarowanie lasów górskich wymaga utworzenia dla nich specjalnego pionu kierowniczego w centrali państwowego gospodarstwa leśnego.

8. Zagospodarowanie lasów sudeckich powinno w przyszłości oprzeć się na mocnych podstawach teoretycznych i w tym celu należy już obecnie rozpocząć badania naukowe w specjalnie utworzonej placówce badawczej dla lasów sudeckich. Placówka ta zajęłaby się:

- a) poznaniem rodzimego pochodzenia gatunków drzew jako podstawy przyszłej produkcji drewna (zagadnienie jodły w Sudetach),
- b) przywróceniem (podniesieniem) górnej granicy lasu,
- c) zróżnicowaniem stref klimatyczno-roślinnych i typów lasu,
- d) opracowaniem potrzeb i zasad przemiany składu gatunkowego drzewostanów itp.

Niezależnie od tego powinny być utworzone jednostki eksperymentalne (nie wzorcowe) dla prowadzenia doświadczeń na terenie Sudetów w ramach Zarządów LP. Badania te powinien podjąć Zakład Badań Leśnych PAN w Krakowie i Zakład Zagospodarowania Lasów Górskich IBL.

Przewodniczący
Komisji Wniosków
prof. dr T. Włoczewski